

INNSPILL TIL DIGITALISERINGSSTRATEGI FRA RADAR NORGE

Radar har innsikt fra hele spekteret av digitalisering i Norden, og vil her komme med noen innspill til arbeidet med digitaliseringsstrategi. Vi kan utdype forslagene ytterligere, og ser frem til god dialog om Norge og omstilling.

Det geopolitiske bildet

Vi befinner oss i en kompleks geopolitisk situasjon med krig i Europa, der USA er en kraftig bidragsyter, samtidig som kløften mellom USA og Kina blir større i Sør-Kina-havet. Radars egne analyser viser også at energipolitikk er blitt sikkerhetspolitikk, og at beslutningstakere må ta hensyn til risikostyring på en annen måte enn før. ¹ *Teknologi og digitalisering har en sikkerhetspolitisk dimensjon*, slik også Forsvarskommisjonen påpeker i sin proposisjon NOU 2023: 14.² Dette gir økte behov for styrking av Norges bilaterale og multilaterale samarbeid.

Behov for økt internasjonalt samarbeid

Norge må samarbeide ytterligere med andre aktører både internasjonalt, i Europa og i Norden, som en følge av den geopolitiske, økonomiske og regulatoriske situasjonen. Raskere beslutningsprosesser enn vi har sett på flere tiår preger utviklingen, og viktige regelendringer kommer suksessivt på områder som er viktig for Norge. Radar mener digitaliseringsstrategien bør ivareta dette, og strategien bør involvere flere departement på myndighetsnivå.

Digitaliseringen er sektorovergripende og muliggjørende for hele Norge

Digitalisering er muliggjørende for alle sektorer, og tiltakene og strategien bør være sektorovergripende. Effektive teknologiske løsninger må til for å kunne øke produktiviteten i Norge, og bedre samarbeid mellom offentlig og privat sektor er nødvendig. Norge bør gjøre en langsiktig satsing på kapital, humankapital og totalfaktorproduktivitet, inkludert økt modenhet og teknologiske framskritt. Radar ønsker også å understreke hvor viktig det er å bistå de små og mellomstore bedriftene med ekstra tiltak.

Behov for en norsk omstillingskommisjon

Det er på tide med en omstillingskommisjon for Norge, som en naturlig forlengelse av Produktivitetskommisjonen fra 2014. Sverige jobber nå med sin Produktivitetskommisjon, som skal ta for seg hindre for produktivitet. Digitaliseringsstrategien bør også ta hensyn til hvordan Norge kan forbedre sin totalfaktorproduktivitet. Radar ønsker å peke på spesielt modenhet i virksomheter som en viktig muliggjører for digitalisering. ³

¹ State of the nation, Radar Norge

² NOU 2023:14: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-14/id2974821/?ch=4#kap9>

³ Komitèdirektiv Sverige:

<https://www.regeringen.se/contentassets/4c94b78fc4834a359416a1427d5040eb/hogre-produktivitetstillvaxt-dir.-202358.pdf>

Behov for økt modenhet hos norske virksomheter

IT er en muliggjører for innovasjon, og kompetanse på innovasjon og forretningsutvikling er avgjørende for endringene som kommer. Det er fortsatt mange norske virksomheter som ikke benytter avanserte skytjenester, og flere virksomheter bør investere mer i moderne skyløsninger.⁴ Norges nye markedsplass for skytjenester er et skritt i rett retning, men offentlig sektor må gjøre mer for å styrke bestillerkompetanse på skytjenester. Radar ønsker også å peke på NSMs konseptvalgutredning for en nasjonal skytjeneste⁵, noe som bør hensyntas i arbeidet med digitaliseringsstrategien.

Små og mellomstore bedrifter er ryggraden i norsk næringsliv

Små og mellomstore bedrifter er ryggraden i norsk næringsliv, og digitaliseringsstrategien bør komme med målrettede tiltak som treffer behovene for små- og mellomstore bedrifter. Digitaliseringsstrategien bør inneholde midler til økt modenhet, kompetansestøtte og støtte til styrket sikkerhet i små og mellomstore bedrifter. Radar ønsker også at digitaliseringsstrategien inneholder et tiltak om beredskapsmåling hos norske virksomheter. Vi peker i denne forbindelse til Næringslivets sikkerhetsråd, som i Beredskapsundersøkelsen fra 2021 avdekket at 29 % av norske virksomheter ikke hadde beredskapsplaner for cyberhendelser.⁶

Teknologi og bærekraftige løsninger

Teknologi spiller en avgjørende rolle i å redusere klimautslipp, og Norge har forutsetningene og infrastrukturen til å bidra med mer miljøvennlig kraft. Data blir en strategisk råvare for flere land, og det øker kraftbehovet for å produsere og lagre data. Energibehov og Norge som datasenternasjon bør ivaretas i digitaliseringsstrategien, inkludert grønne datasentre. Utviklingen innen kunstig intelligens påvirker også dette, se nedenfor.

Kunstig intelligens- et teknologisk paradigmeskifte

Kunstig intelligens krever tilgang til store mengder data, og data blir en stadig mer verdifull **råvare**. Digitaliseringsstrategien bør inneholde grep for å styrke Norges arbeid med data som råvare, og det bør sikres at forslagene er i tråd med AI Act. KI påvirker alle samfunnsområder og nå må Norge også komme på banen.

4 Radar: State of the Nation, Norge

5 Konseptvalgutredning for nasjonal skytjeneste <https://nsm.no/regelverk-og-hjelp/rapporter/konseptvalgutredning-for-nasjonal-skytjeneste>

6 Beredskapsundersøkelsen, Næringslivets sikkerhetsråd: <https://www.nsr-org.no/uploads/documents/Publikasjoner/Beredskapsundersokelsen-utskrift.pdf>

Innføringen av AI på bred basis vil også innebære et teknologisk paradigmeskifte. Infrastruktur, energisystem, miljø osv. må være rustet for en eksponentiell vekst der datasentre (grønne) vil utgjøre en konkurransefordel - ikke bare data.

Humankapital- avgjørende innsatsfaktor i det teknologiske skiftet

Menneskenes ferdigheter, kunnskap og kompetanse er avgjørende for Norges produktivitet og verdiskaping. Kompetansepolitikk og livslang læring er nødvendige forutsetninger for at Norge skal kunne ta i bruk mulighetene ny teknologi gir. Vi må sørge for arbeidslivsrelevans i studiene, og Radar mener det er behov for en etter- og videreutdanningsreform for at Norges skal kunne omstilles, noe IKT-Norge og andre aktører også har foreslått tidligere.

Behov for økt sikkerhet for norske virksomheter

Hvordan er beredskapsevnen, og hvor godt forberedt er norske virksomheter på trusselbildet som er i konstant endring? Digitaliseringsstrategien bør ha tiltak som avdekker nåsituasjonen i norske virksomheter. Det svakeste leddet i et digitalt samfunn eller verdikjede er de eldre systemene vi fortsatt bruker. Spesielt sårbart er industriell teknologi (OT), og her trengs det en strategi både for teknologi og for IT.

Regjeringens etablering av kommuneCert er et bra tiltak, men vi må nå sørge for at små- og mellomstore virksomheter får tilgang på kompetanse i tilknytning til dette, og Radar foreslår at digitaliseringsstrategien ser på etablering av SMB Cert.

Se også beskrivelse av ny lov om digital sikkerhet nedenfor.

Kommende regulatoriske krav krever digital kompetanse og mer modne digitale systemer

Et stort antall norske og europeiske regler krever økt kompetanse i norske virksomheter. En fellesnevner for mange av endringene er økte krav til kompetanse om risiko. Strategien bør vurdere tiltak for å stryke kompetanse på ledernivå i virksomheter og organisasjoner. Radar viser i den forbindelse til NSMs risikovurderinger, der det pekes på at toppledere må prioritere å beskytte seg og samfunnet enda bedre i tiden fremover.⁷ Risikovurderingen fra 2023 viser også at underleverandører er et svakt punkt hos mange virksomheter.⁸

- **Økt informasjons- og cybersikkerhet- ny lov om digital sikkerhet**

Norge må styrke den digitale sikkerheten. Den kommende loven om digital sikkerhet⁹ er derfor et viktig bidrag, og den nye sikkerhetsloven er bygget på EUs NIS-direktiv. Norske virksomheter får mer ansvar for å beskytte seg mot cyberkriminalitet, må overholde digitale sikkerhetskrav og må varsle om alvorlige digitale hendelser.

⁷ Risiko 2022: https://nsm.no/getfile.php/137798-1644424185/NSM/Filer/Dokumenter/Rapporter/NSM_rapport_final_online_enekeltsider.pdf

⁸ Risiko 2023: <https://nsm.no/getfile.php/1312547-1676548301/NSM/Filer/Dokumenter/Rapporter/Risiko%202023%20-%20Nasjonal%20sikkerhetsmyndighet.pdf>

⁹ Prop. 109 LS (2022-2023)

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-109-ls-20222023/id2975558/?ch=11>

Digitaliseringsstrategien bør komme med tiltak som kan gjøre gjennomføringen hos spesielt små og mellomstore bedrifter enklere.

- **NIS2-direktivet iverksettes i flere EU-land**

Stortinget skal snart behandle lovforslaget om ny lov om digital sikkerhet som er bygget på NIS1-direktivet, samtidig gjennomfører EU-land nå NIS2-direktivet. NIS2-direktivet er omfattende og berører mange ulike samfunnssektorer. Direktivet utvider virkeområdet sammenlignet med det nåværende NIS-direktivet, og kravene til virksomhetenes risikovurdering av nettverks- og informasjonssystemer skjerpes.¹⁰

Digitaliseringsstrategien bør komme med forslag som hjelper små- og mellomstore virksomheter med gjennomføringen.

Øvrige direktiver som har påvirkning på norsk digitalisering er:

AI Act, CSRD-direktivet, CSRD-ordreguleringen, Åpenhetsloven, Digital Services Act og Digital Markets Act. EØS-posisjonsnotater innenfor områdene bør gjennomgå med tanke på norsk relevans.

Radar kan utdype forslagene dersom det er ønskelig, og kan stille med sterk nordisk innsikt i alle områdene som her er nevnt, inkludert en gjennomgang av de kommende europeiske direktivene.

Med vennlig hilsen

Stian Brekke

Administrerende direktør

Radar Norway

Iselin Paulsen

Head of Business Development

Radar Norway

¹⁰ Posisjonsnotat, EØS-databasen: <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2021/feb/nis2-direktivet/id2846097/>